

ἡ δ' αὖ καὶ νῦν σὺ καὶ φραυθήτε μεταξύ σας αὐτόθ. Νὰ τὰ παδάς τὰ ὀζᾶ σου νὰ μὴ δοῦνε ἔς τὸ σπαρμένο μου Κρήτ. Ἀπαδούσινε νὰ μὴ δαίρνουν τζοὶ πέτρες αὐτόθ. Ὁ κάβος ἀπαδᾷ τὴ φουρτούνα Κύθν. Ἀπάντα τονε τὸ σκύλλο (ἐνν. νὰ μὴ με δαγκάσῃ) Χίος || Παροιμ. Καλὸς κακὸς ἀπότραφος, πέδε δέκ' ἀνέμους ἀπαδᾷ (ἐπὶ τῆς ὠφελείας καὶ μικρᾶς ἔτι προστασίας) Ἀπύρανθ. Καλὸς κακὸς ὁ φράχτης, πέντ' ἀνέμους ἀπαντᾷ (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Ρόδ. || Ἄσμ.

Μουρὴ ψηλὴ, μουρὴ λιγνὴ, μουρὴ καγκιλλουφρυδα, τί τ' ἀπαντᾷς τοῦ φίλημα, δὲ δὶθ' ἔς τὰ παλληκάρια;

Σνίχ. β) Διώκω, ἀποδιώκω Κύπρ. Μακεδ. Ρόδ. : Πέντα τοῖς μοῦγες πού τὸ τραπέζιν Κύπρ. Παντῶ τὸ σκύλλο Ρόδ. Ἀπαντῶ τὰ π'λλὰ νὰ μὴ φάν τὰ σταφύλια Μακεδ. 4) Σταματῶ, παύω Κύθν. Λέρ. : Γὰ νὰ τοῦ ἀπαδήξῃς τὸν ἐμετὸ τοῦ κάνεις ἔναν ἀφαλίτη Κύθν. β) Περιορίζω, συγκρατῶ Ἄνδρ. Πάρ. (Παροιμ.) Χίος : Τὸ βάζει ἔς τὰ πόδια τὸ ἀπάδα τηνε! Παροιμ. Δὲν ἀπαντεῖται αὐτός! (οὐδεὶς δύναται νὰ τὸν περιορίσῃ) Χίος. 5) Προφυλάττω, φυλάττω Α.Ρουμελ. (Καρ.) Ἡπ. (Ζαγόρ. Ἰωάνν. κ. ἀ.) Θήρ. Μακεδ. (Ἀνασελ. Καταφύγ.) Νάξ. (Γαλανᾶδ.) Πάρ. (Λεῦκ.) Ρόδ. Στερελλ. (Ἀκαρναν.) : Ἀπαντῶ τὸ χωράφι ἀπὸ τὰ ζῶα Ἡπ. Ἀπάντ'σι μι ἀπ' τὰ σ'ἄλλα Καταφύγ. Πάντα με νὰ μὴ με δειρῇ Ρόδ. Ἰκεὶ ποῦ ν' αὐτὸ τὸν χοντράφ' δὲν ἀπαντεῖται Ἀνασελ. Ἀπαντεῖσθι νὰ μὴ μι χτ'πήσ'ν αὐτόθ. Ἀπαδημένο ἀδέλι Θήρ. || Φρ. Ἀπαντήθ'καν τὰ λ'βάδια (ἀπηγορεύθη ἡ βοσκή εἰς αὐτὰ) Ἀκαρναν. || Παροιμ. φρ. Ὁ φόβος ἀπαντάει τ' ἀμπέλι (ὁ φόβος τῆς τιμωρίας ἀποτρέπει ἀπὸ τῶν ἀδικιῶν. Συνών. φρ. ὁ φόβος φυλάει τὰ ἔρημα) Καρ. || Ἄσμ.

Ἐσ' τὴν πόρτα σου με καρτεροῦν ὄχιτροὶ με τὰ μαχαίρια, ἔβγα, κυρά μου, ἀπάντα με με τ' ἄσπρα σου τὰ χέρια

Ἡπ. 6) Βοηθῶ Ἡπ. (Ζαγόρ. Χουλιαρ. κ. ἀ.) Μακεδ. (Βελβ. κ. ἀ.) Σίφν. : Βγῆκε καὶ μ' ἀπάντησε Ἡπ. Ὁ βασιλεὺς ἔνθα μᾶς ἀπαδήσῃ Σίφν. Νὰ φ'λάγ' οὐ θεὸς κί ν' ἀπαντᾷ Βελβ. Πῆγι ν' ἀπαντῇσ' τοὺν δεῖνα κί τοῖς ἔφαγι κ' ἱκεῖνους Μακεδ. Δὲν τοὺν ἀπαντάει τοὺν ἀδιρφό τ' Χουλιαρ. Συνών. ἀγιοῦ τ' ἄρω 1, ἀγιοῦ τ' εὐώ, ἀιδάρω. 7) Ποιμαίνω, βόσκω Κάρπ. Κρήτ. Σίφν. : Παδῶ τὰ βούγρια Κρήτ. Ἐφνέ μ' ὁ βοσκὸς καὶ δὲν ἔχει ποιὸς μ' ἀπαδᾷ τὰ ὀζᾶ αὐτόθ. Ποιὸς ἀπαδᾷ τὰ πρόβατα; Σίφν. 8) Ἐξοικονομῶ τὰ ἐξοδά μου, ἐπαρκῶ, ἀνταποκρίνομαι εἰς δαπάνας σύνθηθ. : Δὲν ἀπαντᾷ τὰ ἐξοδά του σύνθηθ. Δουλεύομε γὰ ν' ἀπαδήξωμε τὸ ψωμί Κύθν. Θὰ βάλλῃ λία τοικάλια γὰ ν' ἀπαδήσῃ τὸ ναῦλο Κίμωλ. Καὶ κατὰ παράλειψιν τοῦ ἀντικ. : Δουλεύει τοαὶ δὲν ἀπαντάει Εὐβ. (Ὁρ.) Γούλ' δ'λεῖνυμ' κί δὲ δουλιόμυ ν' ἀπαδήσουμ' Σαμοθρ. 9) Ἀπροσ. μ' ἀπαντάει = δύναμαι Πελοπν. (Αἶγ. Ἀρκαδ. Βούρβουρ. Καλάβρυτ. Κλουτσίνοχ. Τρίκκ. Τριφυλ. κ. ἀ.) Στερελλ. (Αἰτωλ. Ἀρτοτ.) : Πῶς τὸν ἀπαντάει τθαὶ κάνει αὐτό! Τρίκκ. Πῶς τὸν ἀπαντάει τθαὶ τδοιμᾶται οὐλὴ νύχτα Κλουτσίνοχ. Δὲν τὸν ἀπαντάει νὰ κάτση Βούρβουρ. Δὲ σ' ἀπαντάει νὰ καθίς' σὶ κάμμιὰ μωρὰ; Αἰτωλ.

ἀπάνω ἐπίρρ. ἐπάνω λόγ. σύνθηθ. καὶ δημῶδ. Καππ. (Φάρασ.) Πόντ. (Οἶν.) ἐπάνον Πόντ. (Κερασ.) ἐπάνους Κωνπλ. ἐπάνα Πόντ. (Ὁφ.) ἐπᾶν Καππ. Πόντ. (Ὁφ.) ἀπάνω κοιν. καὶ Καππ. (Ἀραβάν. Σίλατ.) ἀπάνον βόρ. ιδιῶμ. καὶ Ἀπουλ. (Τσολλίν.) Ζάκ. Καλαβρ. (Μπόβ.) Καππ. (Μαλακ. Μισθ.) Κεφαλλ. Πελοπν. (Αἶγ. Λακων. Μεσσ. Οἶν.) Πόντ. (Ἀμισ. Κερασ. Οἶν.) ἀπάνε Πόντ. (Σαράχ.) ἀπάνως Κέρκ. Κρήτ. Πελοπν. (Ἀράχ.) ἀμπάνω Τήν. οὐπάνον Ἡπ. Μακεδ. ἀπάνω Ἰθάκ. Κεφαλλ. κ. ἀ. ἀεπάνω Κεφαλλ. ἀπάνον Ἀπουλ. ἀχπάνον Ἡπ. (Ζαγόρ.) ταπάνω Μεγίστ. Ρόδ.

ταπάνον Κεφαλλ. Πόντ. (Ἀμισ.) ἀπᾶν Ἀπουλ. Θράκ. (Σαρεκκλ.) Ἰμβρ. Καππ. (Μισθ.) Μακεδ. (Βελβ. Βογατσ.) Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Ὁφ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.) Σάμ. Σκόπ. οὐπᾶν Μακεδ. (Κοζ.) ἀχπᾶν Ἡπ. (Ἰωάνν. Κόνιτς. Λάκκ.) ἀγπᾶν Ἡπ. (Χουλιαρ. κ. ἀ.) ἀμπᾶν Πόντ. ἀπάμ Θράκ. Προπ. (Κύζ.) ἀπάνουνε Κέρκ. (Ἀργυράδ.) ἀπάνουντι Λέσβ. ἀπᾶ Ἀπουλ. Βιθυν. Θήρ. Ἰθάκ. Ἰκαρ. Κρήτ. Κυδων. Λέσβ. (Πάμφιλ. κ. ἀ.) Μύκ. Νάξ. Πελοπν. (Καλάβρυτ. Λακων. Σουδεν.) Σαμοθρ. Σκῦρ. Σύμ. — Λεξ. Μπριγκ. πᾶνω σύνθηθ. καὶ Ἀπουλ. (Μαρτ.) Καππ. (Φάρασ.) πᾶνον βόρ. ιδιῶμ. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ.) Εὐβ. (Κύμ.) Καππ. (Φάρασ.) Κέρκ. Πελοπν. (Κυνουρ. Λακων. Λεντεκ. Τριφυλ.) — ΑΒαλαωρ. Ἔργα 3.387 δάνον Καππ. (Φάρασ.) πᾶν Ἀπουλ. Εὐβ. πᾶμ Α.Ρουμελ. (Μεσημβρ.) Θράκ. (Σαρεκκλ. Τσανδ.) πᾶον Ἀπουλ. πᾶ Α.Ρουμελ. (Σωζόπ.) Ἀπουλ. (Καλημ. Μαρτιν.) Θράκ. (Αἶν.) Κύπρ. Λέσβ. Μέγαρ. Πελοπν. (Μεγαλόπ.) Σκῦρ. Σύμ. Χίος — Λεξ. Μπριγκ. Προστ. πανοῦτε Κύπρ.

Τὸ μεσν. ἐπίρρ. ἀπάνω, ὁ ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπάνω. Καὶ ὁ τύπ. ἀπάνον μεσν. Πβ. Λύβιστρ. καὶ Ροδάμν. Ε 1005 (ἐκδ. J Lambert) «νὰ βλέπῃ ἀπάνου εἰς οὐρανόν, τὴν χέραν νὰ σηκώνῃ». Ὁ τύπ. ἀπᾶ δι' ἄνομ. Ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2, 405. Ὁ τύπ. ταπάνω ἐκ τῆς ἐνάρθρου συνεχφορᾶς τ' ἀπάνω, ὡς καὶ τανάσκελα, τάνω κττ. Διὰ τὸν ρηματικὸν τύπ. τῆς Κύπρου πανοῦτε πβ. τὸ αὐτόθ. ὁμοιον ἄνον - ἄνοῦτε (ἰδ. ἄνω).

Α) Ἐπιρρηματ. 1) Ἐπάνω κοιν. καὶ Ἀπουλ. (Καλημ.) Καλαβρ. (Μπόβ.) Καππ. (Ἀραβάν. Μαλακ. Μισθ. Σίλατ. Φάρασ.) Πόντ. (Ἀργυρόπ. Κερασ. Κοτύωρ. Ὁφ. Σάντ. Σαράχ. Τραπ. Χαλδ.) : Ἀνέβα-ἔλα-πετάξον-πήγαινε ἀπάνω. Ὁ κύριος δὲν εἶναι ἐπάνω. Τὸ φόρεμα εἶναι πλατὺ ἀπάνω καὶ στενὸ κάτω. Τὸ λάδι βγαίνει ἀπάνω πᾶνω (ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας) κοιν. Βγάλ' τὰ πρόβατα ἀπάνω Κεφαλλ. Βγῆκε ἀπάνω ὁ βουτηχτής (εἰς τὴν ἐπιφάνειαν) αὐτόθ. Σῦρ' ἀχπάνου Ἡπ. (Ζαγόρ.) || Φρ. Δεῖνα ἀπάνω δεῖνα κάτω (ἐπὶ προσώπου πρὸς τὸ ὅποιον ἐπιδαψιλεύονται ἐξαιρετικαὶ περιποιήσεις οἶον: μπαμπᾶς ἀπάνω μπαμπᾶς κάτω, γιὰ γὰ ἀπάνω γιὰ γὰ κάτω, Γεῶργος ἀπάνω Γεῶργος κάτω). Πέντε ἀπάνω, πέντε κάτω κττ. (περίπου) Βγαίνει ἀπᾶν ἀπάνω (ἐπὶ τοῦ κατορθοῦντος νὰ παρουσιάσῃ ἑαυτὸν πάντοτε ἀθῶν). Βάζω ἀπάνω τὸ τσουνκάλι - τὸ φρεῖ (ἐνν. ἔς τὴ φωτιά, ἀρχίζω νὰ μαγειρεύω) κοιν. Πᾶνω χέρι, κάτω χέρι (παιδιὰ κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς τῶν παιζόντων κύπτων τύπτεται ὑπὸ τῶν ἄλλων οἱ ὅποιοι ἐκτείνοντες τὰς χεῖρας ἄνωθεν τῆς ράχεως αὐτοῦ τὸν ἐρωτοῦν : πᾶνω χέρι, κάτω χέρι, τίνος εἶν' τ' ἀπάνω πᾶνω; Ἐὰν ἐπιτύχῃ ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ χάνοντος). Ἐνας ἄντρας - μὴ γυναῖκα - μὴ κοπέλλα μέχρι ἐκεῖ πᾶνω (ἐπὶ ὑψηλοσώμου) σύνθηθ. Πᾶνω κόρη, κάτω μαλλιά (εὐχὴ ὅπως ἡ μὲν κόρη ψηλώσῃ, τὰ δὲ μαλλιά μεγαλώσουν. Ἡ εὐχὴ ἐν παραλλαγαῖς κ. ἀ.) πολλαχ. Πᾶει ἀπάνον ἡ δουλειὰ (ἀρχίζει ἡ ἐπιχείρησις) Κεφαλλ. Βάνω ἀπάνω (τοποθετῶ σάκκους ἀλεσμένους ἐλαιῶν ἐπὶ τοῦ πιεστηρίου) Κρήτ. Πᾶνω τὸν ἔχει, κάτω τὸν ἔχει, τὸν κατάφερε (κατόπιν πολλῶν διαπραγματεύσεων) Πελοπν. (Μάν.) Μετὰ πολλὰ πᾶνω, μετὰ πολλὰ κάτω τὸν κατᾶφρε (συνών. τῇ προηγουμένῃ) Πελοπν. (Τριφυλ.) Ἀπάνω καταπάνω (ἀλλεπαλλήλως, ἀλληλοδιαδόχως) Πελοπν. (Αἶγ. Λάστ.) Τὸ ἔχω ἀπάνω καὶ ξαπάνω νὰ τελειώσω τὴ δουλειὰ (τὸ ἀτεφάσισα) Πελοπν. (Μάν.) Ἐπεν ἀπᾶν κρύον νερόν (ἐπὶ τοῦ κατορθώσαντος νὰ νοσφισθῇ τι) Πόντ. (Τραπ.) Πᾶνον! (ἐπιφών. παροκελευσματικὸν πρὸς τὸν ἐκ τῶν ἀροτριῶντων δεξιὸν βοῦν διὰ νὰ στραφῇ πρὸς τὰ δεξιὰ) Πελοπν. (Λακων.) || Ἄσμ.

